

Točka vseživljenjskega učenja:

**Dom Dr. Janka Benedika Radovljica
Šercerjeva ulica 35
4240 Radovljica**

Gradivo za literarno delavnico

ŽENSKA KOT PISATELJICA, PESNICA, SLIKARKA...

Pripravila: Nada Trošt

Radovljica, 3 . marec 2010

ŽENSKA KOT PISATELJICA, PESNICA, SLIKARKA

Do konca štiridesetih let 19. stoletja so bili predstavniki slovenske literarne in slikarske umetnosti le moški in šele v tem času se kot avtorice prvič pojavijo tudi ženske. Stopile so na pot ustvarjalnosti, razpete med vlogo, narekovane od družbe, kjer je bila žena le gospodinja in mati ter željo izraziti lastna občutja.

Vstop v svet umetnosti, ki je bil do tedaj rezerviran le za moške, ni bil lahek. Umetniške akademije niso sprejemale študentk do konca prve svetovne vojne, zasebno učno prakso so si lahko privoščile le maloštevilne. Slovenske slikarke so se sredi 19. stoletja šolale v Langusovi šoli, kasneje pa v Sternenu in Jakopičevi šoli.

Kar se nam danes zdi samoumevno, leta 1883 še malo ni bilo, saj je Ernestina Jelovšek v Ljubljanskem zvonu zapisala:

»Znano mi je sicer, da ženski v obče ne pristoji, ponašati se s pisateljskim peresom, in še manj spuščati se v književne boje, a če se jaz danes usojam stopiti pred slavno občinstvo, ne vabi me k temu dehteči lovor, nego vleva mi najsvetejše čustvo otroške in domovinske ljubezni.«

Njihova prisotnost z vedno večjim številom ustvarjenih del pa je sodobnikom pokazala, da je literarna ali katera koli umetnost nekaj, v čemer se lahko izrazijo tako moški kot ženske.

Po drugi svetovni vojni so se začele družbene spremembe, ki so pripomogle k enakopravnosti spolov, kar je vplivalo na dvig ženske samozavesti ter večjo možnost materialne neodvisnosti. S svojim umetniškim ustvarjanjem ženske prispevajo odločilni delež h kulturnemu razvoju in bogatenju slovenskega naroda tudi danes.

Nekaj novejših podatkov o deležu prisotnosti žensk med:

	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
PISATELJI	426	72	498
PESNIKI	358	82	440
DRAMATIKI	95	6	101
SLIKARJI	70	19	89
ILUSTRATORJI	31	22	53
SKUPAJ	980	201	1181

Prva avtorica v slovenski literaturi je bila Fany Hausmann (1818-1853). Njej sledijo Luiza Pesjak (1828-1898), Josipina Tumograjska (1833-1854) in Pavlina Pajk (1854-1901). Zofka Kveder (1878-1926) se je kot prva ženska uspela uveljaviti kot pisateljica, novinarka in urednica.

Najstarejša znana avtorica v slikarstvu je Nikolaja Grahovar, rojena 1742, redovnica, ki se je ukvarjala z miniaturnim slikarstvom. Sledi ji Ana Lenderwasch, rojena leta 1750, ki je delala v očetovi delavnici in tudi slikala. Prva akademsko izobražena slovenska slikarka pa je Ivana Kobilica (1861-1926).

PREDSTAVITEV IZBRANIH USTVARJALK

- ▶ **Fany Hausmann**
- ▶ **Luiza Pesjak**
- ▶ **Josipina Urbančič Turnograjska**
- ▶ **Pavlina Pajk**
- ▶ **Vida Jeraj**
- ▶ **Zofka Kveder**
- ▶ **Ivana Kobilica**
- ▶ **Mimi Malenšek**
- ▶ **Mila Kačič**
- ▶ **Neža Maurer**
- ▶ **Svetlana Makarovič**
- ▶ **Polona Škrinjar**
- ▶ **Milena Zupančič**
- ▶ **Božena Jan Koblar**

FANY HAUSMANN

1818 - 1835

Fany Hausmann, slovenska pesnica nemškega rodu,

* 15. april 1818, Bruck an der Mur, Avstrija, † 4. april 1853, Dobriša vas.

Čeprav po rodu Nemka, je bila ena prvih slovenskih pesnic. V Dobrišo vas se je preselila leta 1841, ko je njen oče kupil graščino Novo Celje. Pesmi je med drugim objavljala v Celjskih novinah (1848), Celjskih slovenskih novinah (1849) in Slovenskih novinah (1849), ki so bile prvi časopis izven Ljubljane; sicer nazadnjaške in protirevolucionarne, a so se zavzemale za negovanje slovenskega jezika.

UMIRAJOCHI PESNIK

She enkrat strune, enkrat se glasite
Od vas z zhalostjo vzamem zdej slovó;
Le to vas prosim, pred ne vmolchite
Ko moja dusha najdla je nebó.

Ko mnoga solza lice je mochila
Saj jokale tud strune drage ste,
Ko de bi mogla zhalost razumeti
Ranila ki mi moje serce je.

Ko nekdej je veselje mi svetilo
Ste vi tud veselile se z menó
Pa z bogam zdej o drage drage strune
Ker svojo zadno pesem pojemo.

Za me se jasno nebo otemnilo
Zhe zdavnej moja zvezda padla je,
Veselje vmira, rad o rad odidem
U drugi dom, kjer najde mir sercé.

Kar iskal sim, tu nisim mogel najti.
Ker srecha nasha v sanjah le zhivi;
Kar dan prinese, nam spet dan odvzame
Veselje tukaj nam ne zeleni.

Zdej z bogam svet, saj zapustim le lahko
Le enkrat she o Lyra mi zapoj!
Je zadnokrat de tvoj she glas poslusham,
Poprej ko pojdes v temni grob z meno.

(*Slovenske novine*, Celje, 30. 8. 1849, str. 143)

- napisano v bohoričici

LUIZA PESJAK

1828 – 1898

Luiza Pesjak

Luiza Pesjak (tudi ~ Pesjakova), slovenska pesnica, pisateljica in prevajalka,

*** 12. junij 1828, Ljubljana, † 31. marec 1898, Ljubljana.**

Luiza Pesjak rojena Crobath se je šolala v Frölichovem zavodu za dekleta in učno snov predelovala skupaj z bratom, ki je obiskoval gimnazijo. K njeni izobrazbi je veliko pripomogel Prešeren, ki je bil v službi pri njenem očetu B. Crobathu.

Luiza Pesjak je ena izmed prvih slovenskih pisateljic. Pod osebnim Prešernovim vplivom je pisala pesmi, v začetku v nemščini, pozneje pa se je priključila slovenskemu narodnemu gibanju in je začela pisati v slovenščini rodoljubne črtice in pesmi za otroke, ki jih je med leti 1873 do 1893 objavljala v Vrtcu, izbor pa je izšel leta 1889 v zbirki Vijolice. Ostale pesmi in različne sestavke je od leta 1864 dalje objavljala v Novicah in Slovenskem glasniku. Njene pesmi so bile večinoma domoljubne, pod vplivom romantike.

Napisala je tudi nekaj krajših pripovednih del: Očetova ljubezen (Novice, 1864), Dragutin (1864). V Ljubljanskem zvonu je objavila Popotne spomine (1884) in del življenjepisa Iz mojega detinstva (1884). Med drugim je napisala še roman Beatin dnevnik (1887) in libreto za slovensko opero Gorenjski slavček. V rokopisu pa je ostala tragedija o Prešernu. Pesjakova je bila tudi aktivna prevajalka. V nemščino je prevajala slovenske pesmi, zlasti Prešernove.

Viri

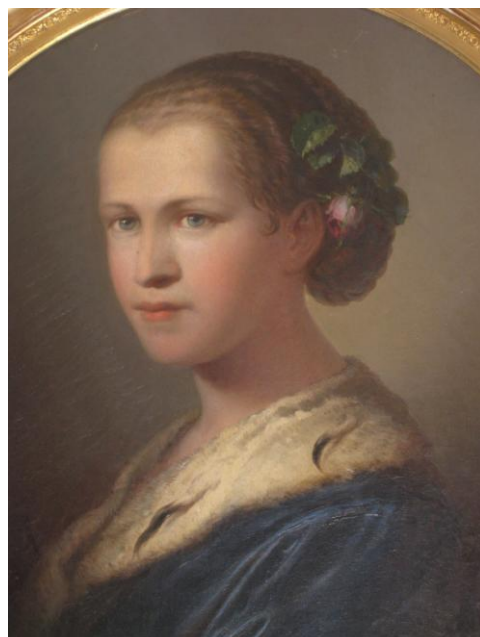
M. Hladnik: Malo po nemško malo po slovensko - Luiza Pesjakova
Enciklopedija Slovenije; knjiga 8, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1994

JOSIPINA URBANČIČ TURNOGRAJSKA

1833 - 1854

Josipina Turnograjska,
kip na gradu Turn

Josipina Turnograjska

Josipina Urbančič Turnograjska, slovenska pisateljica, pesnica in skladateljica,
* 9. julij 1833, Preddvor, † 1. junij 1854, Gradec

Življenje

Rodila se je leta 1833 na gradu Turn pri Preddvoru. Pri osmih letih ji je umrl oče. Za vzgojo Josipine in njenih dveh bratov so skrbeli domači učitelji, med njimi tudi Lovro Pintar, ki je imel predvsem velik vpliv na Josipinin odnos do slovenskega jezika in s tem tudi na njeno pisno ustvarjanje v slovenščini. Kljub temu, da ji je bila pot do uradne izobrazbe zaprta, je bila za žensko tistega časa nadpovprečno izobražena. Igrala je klavir, se učila latinščino, italijanščino, grščino in slovanske jezike, poleg tega pa še matematiko, zgodovino, zemljepis in verouk. Med prijatelji in znanci je veljala za enakovredno sogovornico. Družabnega življenja se je udeleževala le redko, vendar je prihajala v stik tako s kranjskimi kot ljubljskimi meščani. Leta 1850 se je zaročila z Lovrom Tomanom, ki je bil v tistem času že priznan pesnik in govornik, sodeloval pa je tudi v političnem življenju. Pravo je študiral v Gradcu in zaročenca sta morala zato ohranjati stike prek pisem. Njuna korespondenca obsega več kot tisoč pisem, ki so dolga tudi do 25 strani. Pomembna so predvsem zato, ker nam poleg čustvovanja dveh ločenih zaljubljenцев slikajo še celo paleto podatkov o življenju sredi 19. stoletja. Leta 1853 sta se poročila in se zaradi Tomanove službe preselila v Gradec, kjer je Josipina za posledicami poroda in ošpic umrla že naslednje leto, stara komaj 21 let.

Delo

Josipina je literarno ustvarjala v slovenščini, ki je takrat v književnosti niso pogosto uporabljali. Uspela je postati del prej zgolj moškega slovenskega pisateljskega kroga. V času po padcu Metternichovega absolutizma, in s tem cenzure, se je začelo kulturno življenje z močno slovensko in slovansko noto. Josipina Turnograjska, kot se je rada podpisovala, je v svojem kratkem ustvarjalnem obdobju napisala sedemintrideset povesti, prvo že pri sedemnajstih. Vsebinsko so zgodbe obravnavale zgodovinske in aktualne politične dogodke, pomen slovanstva in doživljanje narave. Svoja dela je objavljala v Slovenski bčeli in Zori. Eno njenih najbolj znanih del je povest o Veroniki Deseniški, z naslovom Nedolžnost in sila. Pomembne so tudi povest Izdajstvo in sprava, ki govori o albanskem junaku Kastriotu, Povest o Bolgarskem knezu Borisu, ki govori o pokristjanjevanju Bolgarov ter zgodba Slavljanski mučenik, ki govori o slovaškem političnem junaku. Napisala je tudi dve pesmi; Zmiraj krasna je narava in Donava. Njeno vsestransko nadarjenost potrjuje tudi z dejstvom, da je bila dobra pianistka in je komponirala klavirske skladbe in napeve s klavirjem na slovenska besedila.

Grad Turn

PAVLINA PAJK

1854 - 1901

Pavlina Pajk

Pavlina Pajk , slovenska pesnica in pisateljica,
* 9. april 1854, Pavia, Italija, † 1. junij 1901, Ljubljana.

Pajkova je obiskovala uršulinsko samostansko šolo v Gorici in nato več kot 20 let preživela v Gradcu, Brnu in Dunaju. Prve pretežno ljubezenske pesmi je med 1874 do 1878 objavljala v Zori, v kateri so izšli tudi njena novela Občutki na novega leta dan (1876), roman Odlomki iz ženskega dnevnika (1876) in črtice Ženska pisma prijatelju (1877). V prozi se je zgledovala bolj po Stritarju kot Jurčiču; njenim pripovedkam manjka epska slikovitost in trdnost zgradbe. Prva pesniška zbirka Pesni je izšla leta 1878. Njene pesmi ne kažejo večje pesniške nadarjenosti.

Poezija:

- Pesni Pavline Pajkove (COBISS)

Proza:

- Iz spisov Pavline Pajkove (COBISS)
- Slučaj usode (COBISS)
- Zbrani spisi Pavline Pajkove (COBISS)
- Domačija nad vse (COBISS)
- Dora (COBISS)
- Planinska idila, povest (Ljubljana, 1895)

Vida Jeraj

1875 - 1932

Vida Jeraj

Vida Jeraj, slovenska pesnica,

* 31. marec 1875, Bled, † 1. maj 1932, Ljubljana,

Življenjepis

Njeno pravo ime je Franica Vovk. Otroštvo je imela težko. Njen oče je bil vdan pijači, v besnosti nasilen in je zapravljal posestvo. Bil je sin Prešernove sestre Mine. Mati se je z njo odpravila po svetu za delom. Franica se je šolala na Bledu in pri uršulinkah v Ljubljani, v Dunajskem Novem mestu, učiteljišče pa je obiskovala v Ljubljani. Kot predana in priljubljena učiteljica je službovala v Ljubnem na Gorenjskem in v Zasipu pri Bledu, kjer so jo obiskovali Anton Aškerc, Josip Muren in Ivan Prijatelj.

Po nesrečni ljubezni se je leta 1901 poročila z glasbenikom Karlom Jerajem, članom dunajske dvorne opere. Preselila sta se na Dunaj in tako se je Vida vključila v družbo slovenskih kulturnikov. Imela sta štiri otroke, tri hčere in sina. Sinove smrti, ki je umrl za ošpicami, vse življenje ni mogla preboleti. Vse tri hčere pa so sledile umetniški poti staršev. Na Dunaju sta družino obiskovala Ivan Cankar in Oton Župančič. Aškerc je Jerajevo usmerjal v realizem, modernisti pa v osebno izpoved.

V zrelem obdobju se je čutila zapostavljeno in osamljeno. Notranja kriza je postala tako huda, da si je 1. maja 1932 vzela življenje; na isti dan, kot je leta 1908 umrl njen sin.

Delo

Prve njene pesmi so bile objavljene v dijaškem mesečniku Vesna, pod psevdonimom Radica Bleška, pozneje pa še v Slovenki pod psevdonimom Viola. Svoje pesmi je kasneje objavljala v Ljubljanskem zvonu, Vrtcu, Slovenki, Zvončku, Domačem prijatelju, Ženskem svetu in drugih publikacijah pod psevdonimom Vida.

Izdala je dve zbirki: Pesmi (1908) in zbirko pesmi za otroke Iz Ljubljane čez poljane (1921). Poleg poezije je pisala tudi epigrame, feljtone in gledališke igre.

ZOFKA KVEDER

1878 - 1926

Zofka Kveder

**Zofka Kveder (por. Jelovšek in Demetrovič), slovenska pisateljica ter publicistka,
* 22. april 1878, Ljubljana, † 21. november 1926, Zagreb.**

Zofka Kveder je ena izmed prvih slovenskih pisateljic. V slovensko literaturo se ni zapisala zaradi svoje visoke umetniške vrednosti, ampak zlasti zaradi poudarjene teme o brezpravni ženski. Kvedrova pripada t. i. drugi generaciji slovenskih naturalistov, predvsem zaradi naturalističnega opisovanja okolja, dednosti in erotike.

Življenje

Odraščala je v Loškem Potoku, na Notranjskem. Zaradi težkih razmer doma ter želje po znanju in samostojnem življenju, je zapustila starše in se naselila v Ljubljani. Živela je tudi v Trstu, v Bernu v Švici in v Pragi, kjer je začela z urejanjem družinskega mesečnika Domači prijatelji, ki je prihajal skoraj v vsako slovensko hišo. Bila je tudi leposlovna mentorica Prežihovemu Vorancu. V Pragi se ji je rodila prva hči, tu se je kasneje tudi poročila z njenim očetom Vladimirom Jelovškom, hrvaškim modernističnim pesnikom. Skupaj sta se preselila v Zagreb, kjer sta se jima rodili še dve hčeri. Zakon z Jelovškom je propadel.

Drugič se je poročila s socialdemokratskim politikom Jurajem Demetrovičem. Leta 1917 je začela izdajati Ženski svijet, ki ga je kasneje preimenovala v Jugoslovansko ženo, leta 1920 je prenehala izhajati, zato je Zofka izdala leta 1921 Almanah jugoslavenskih žena in v njem izdala Tužaljke (Žalostinke). Po 1. svetovni vojni je bil njen mož Demetrovič pokrajinski namestnik na Hrvaškem, tako da je bila takrat Zofka v bistvu prva dama Hrvaške.

Delo

V Trstu je leta 1898 začela pošiljati svoje »resnične podobe iz življenja« pa tudi plodove svoje domišljije, raznim listom: Slovenki in Edinosti v Trst, Slovenskemu narodu, Domu in svetu; in ti so jih začeli objavljati. Kasneje ji je eden od pisarniških predstojnikov **prepovedal pisati**. Dejal ji je, da če pa že mora pisati, naj piše pod moškim imenom. Nekaj časa je pisala pod psevdonimom **Kopriva**. Pod tem psevdonimom je izšla avtobiografska črtica **Moja prijateljica** (1900). Leta 1900 je izdala tudi svojo prvo knjigo **Misterij žene**, ki je poleg njenih domačih izkušenj odsevala tudi njena tržaška odkritja. V teh črticah se zato prepletajo bolečine kmečkih, delavskih, mestnih in meščanskih žensk. Dramske spise je zbrala v knjigi **Ljubezen** (1901). Sledile so ji **zbirke Odsevi** (1902), **Iz naših krajev** (1903) in **Iskre** (1905). Pomembnejša je socialna drama **Amerikanci** (1908), ki prikazuje revščino in razočaranje kot vzroke za odseljevanje. Z bolečino, ki ji jo je prizadejalo očetovo pijančevanje se spopada v precej svojih delih, zlasti v noveli **V oblasti teme** in romanu **Njeno življenje** (1918). To delo je bilo zadnje, ki ga je napisala v slovenščini. Po tem je pisala v srbskem in hrvaškem jeziku (roman Hanka, Jedanaest novela, drama Unuk kraljevića Marka...). Objavljala je tudi v nemških in čeških časopisih.

Pražki grad ob reki Vltavi

IVANA KOBILICA

1861 - 1926
najpomembnejša slovenska slikarka

Ivana Kobilica – avtoportret

upodobitev na bankovcu

Ivana Kobilca, slovenska slikarka, * 20. december 1861 , Ljubljana, † 4. december 1926

Ivana Kobilca (1861-1926) je bila prva akademsko izobrazena slovenska slikarka. Uvršča se med klasike slovenskega realizma, ki so s svojo veličino utirali pot modernemu slovenskemu slikarstvu. Že s svojo prvo razstavo v domači Ljubljani leta 1889 je vzbudila vsesplošno pozornost. Njen uspeh je bil še toliko bolj presenetljiv, saj se je uveljavila na področju, ki je dotlej pripadalo moškim.

Ivana Kobilica je najpomembnejša slovenska slikarka. Po svojem izvoru, načinu življenja, umetnostnih idealih in delu je bila tipična meščanska umetnica. Pripadala je generaciji slovenskih realistov, ki so svoja najboljša dela ustvarili v 80-ih letih 19. stoletja. Njena najboljša dela so nastala v tujini, s težiščem na figuralnem slikarstvu, posebej še na portretu in žanrskih upodobitvah iz kmečkega in meščanskega življenja. V času bivanja v Berlinu pa je, kot sama pravi, našla nič manj hvaležno polje cvetličnega tihožitja, »ki me je poleg portreta že od nekdanj najbolj vlekle«. Izbirala je lepe slikarske motive, dekleta v narodnih nošah, otroke v zelenju, staro mamico ob ognjišču, branjevko z rožami, dekleta pri likanju itd.

S slikami Likarice, Branjevka, Kofetarica, Pomlad in energično naslikano Lastno podobo je dokazala, da se pod njeno umirjeno površino skriva primaren slikarski impulz, ki ga je kot ženska še težje uveljavila kot bi ga bil lahko moški. V slovenskem realizmu ji vsekakor pripada pomembno mesto, preko realizma pa ni segla, raje je prenehala razstavljati. To je pojasnila takole: «Danes so na površju mladi, kubisti in futuristi. Kaj naj bi se jaz mešala v to gnečo s svojimi tihožitji, ki niso nič futuristična. Naj se le pošteno zrevolucionirajo kujoni, saj smo se mi tudi».

Nekaj najpomembnejših slik:

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Kofetarica

Kofetarica

Holandka

Holandka

Avtoportret v belem

Avtoportret v belem

Poletje

Poletje

Ivana Kobilca je zelo pogosto zahajala v Podbrezje in prav v tem kraju na meji med radovljiško in naklansko občino naslikala svojo najznamenitejšo sliko - Poletje. Poleg tega se

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja. 13

je v Podbrezjah rodila pisateljica Mimi Malenšek, ki je predlagala, naj bo Ivana Kobilca upodobljena na bankovcu za 5000 tolarjev.

Parižanka s pismom

Parižanka s pismom

Perice

Otroci v travi

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

MIMI MALENŠEK roj. KONIČ

1919 –

Mimi Malenšek

Mimi Malenšek ob 90 - letnici

Mimi Malenšek, slovenska pisateljica in prevajalka,
* 8. februar 1919, Dobrla vas na Koroškem

Mimi Malenšek se je rodila kot Mimica Konič 8. februarja 1919, v Dobrli vasi na Koroškem. Odraščala je v Podbrezjah na Gorenjskem na domačiji očetovih staršev. Bila je nezakonska hči, zanjo je skrbel oče, pa tudi ded in babica. Gimnazijo je obiskovala v Kranju, opravila je trgovski tečaj in se zaposlila kot bančna urednica pri Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani. Leta 1938 se je omožila. Vojna je s svojimi grozotami vplivala na pisateljsko delo Malenškove, ki je svoj opus zaznamovala s številnimi partizanskimi romani in povestmi. Obiskovala je tečaje in se učila, s čimer je dosegla izobrazbo bibliotekarke. Nekaj časa je bila zaposlena, potem pa se je dokončno posvetila le pisateljevanju. Vmes je tudi prevajala iz nemščine in francoščine. Po moževi smrti 1987 je zaživela sama. Zdaj živi v Ljubljani. Zadnji roman, ki ga je napisala, je roman o Prešernu iz leta 1992.

Književna dela

Napisala je vrsto romanov in povesti, ki opisujejo našo preteklo in predpreteklo zgodovino:

Pod Triglavom (pod psevdonimom Mimica Zagorska), **Mlin nad Savo**, **Marija Taborska**, **Bratstvo**, **Vigenci**, **Črtomir in Bogomila**, **Noriška rapsodija**, **Skobci nad dolino**, **Purgarji**, **Marčni veter**

Poleg zgodovinskih romanov in povesti je pisala življenjepise znanih in zaslužnih Slovencev:

Plamenica (Primož Trubar), **Inkvizitor** (Tomaž Hren), **Poslušaj, zemlja** (Jakob Gallus), **Pojóči labodi 1, 2** (Dragotin Kette in Josip Murn),

Zlati roj (Anton Janša), **Pesnikov nokturno** (France Prešeren).

Preizkusila se je v pisanju romanov s sodobno tematiko:

Senca na domačiji, **Temna stran meseca**, **Minuta molka**, **Balada o starem mlinu**, **Sonce vročega avgusta**, **Ujeti v času**, **Kavatina za angela vremenarja 1, 2**

Pisala je tudi prozo za mladino:

Tecumseh, **Podlesnice**, **Lučka na daljnem severu**, **Počitnice v Bayangi**

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja. 15

NEŽA MAVRER

1930 -

otročka pesnica in Slovenka leta 2008

Rojena je 22. decembra 1930 v vasi Podvin pri Polzeli.

Na Polzeli je obiskovala slovensko in med vojno nemško osnovno šolo, po vojni je naredila tečaje in izpite čez srednjo šolo in končala učiteljsiše v Ljubljani. Poučevala je na Primorskem (Črni vrh nad Idrijo, Ilirska Bistrica). Redno je končala Pedagoško akademijo v Ljubljani, izredno pa filozofsko fakulteto. Diplomirala je kot slavistka leta 1960.

Delala je kot novinarka: bila je prva urednica šolskih TV oddaj v Ljubljani, tehnična urednica pri revijah, reporterka in glavna – odgovorna urednica in direktorica Prosvetnega lista. Zadnja leta službovanja je bila samostojna svetovalka za kulturo pri Komiteju za informiranje SR Slovenije.

Zdaj je upokojena in še vedno dela kot samostojna umetnica. Piše literaturo za odrasle in otroke, prevaja iz slovanskih jezikov – bivše srbohrvaščine, ruščine in nemščine). Je članica Društva novinarjev (od leta 1983) in PEN kluba (od leta 1991).

Knjige za odrasle: Zveza mora ostati, Skorja dlani in skorja kruha, Ogenj do zadnjega diha – – pesmi – Čas, ko je vse prav, U službi života, Tej poti se reče želja, Drevo spoznanja, Kadar ljubimo, Litanijske za mir, Od mene k tebi, Leva stran neba, Weiled landscape, Metulj na snegu, Tej poti se reče želja, Dom za telohov cvet, Igra za življenje, Velika knjiga pravljič, Zbrana dela I. del Rincorrimi con il vento, Zmenek,

Knjige za mladino in otroke: Sončne statve(skupaj s tremi avtorji), Kam pa teče voda, Kako spi veverica, Čukec, Kostanjev škratek, Beli muc, Kadar Vanči riše, Televizijski otroci, Uh, kakšne laži, Iskal sem kukavico, Bratec kratek čas, Oče javor- Tata javor, Koruzni punčki, Muca frizerka, Uh, kakšne laži, Kdo, Od srede do petka, Sloni v spačku, Kostanjev škratek, Zaljubljeni česen, Zvesti jazbec, Velik sončen dan, Prstančica, Zbrana dela II., Kdo se oglašja, Zajčkova telovadba, Pišem, berem ABC, Od mene k tebi, dopolnjena izdaja, Raj, **Uglasbenih je okrog 450 pesmi**, največ otroških, nekaj za odrasle. (Komponisti 34 za mladino, 7 za odrasle). Otroške pesmi so na mnogih kasetah.

Dramatika: Letko -Če portreti oživijo - Puška in pero - Sonce nima hlačk.

MILA KAČIČ

1912 – 2000

Mila (Ljudmila) Kačič, slovenska pesnica in igralka,
* 5. oktober 1912, Sneberje pri Ljubljani, † 3. marec 2000, Ljubljana.

Mila Kačič se je rodila v jeseni 1912 šestnajstletni (nezakonski) materi; zrasla je pri krušnih starših. Po nekajletnem nastopanju na amaterskih odrih in po študiju solopetja in dramske retorike med leti 1935 do 1937 na Državnem konservatoriju v Ljubljani je postala članica zbora v ljubljanski Operi. Od leta 1945 pa do upokojitve 1970 pa je bila članica Ljubljanske Drame. Ustvarila je vrsto karakternih likov s posebnim smislom za komiko, humornost in karikiranost. Pomembnejše vloge: **Dorina** (Molière, Tartuffe), **Eva** (Krleža, Vučjak), **Dojka** (Shakespeare, Romeo in Julija), **Tona** (Finžgar Razvalina življenja) in druge vloge. Veliko je igrala tudi v filmih in na televiziji: **Svet na Kajžarju** (1952); **Vesna** (1953); **To so gadi** (1977); **Kormoran** (1986).

Kačičeva je bila proglašena za Slovenko leta 1994.

Kot pesnica se je Kačičeva uveljavila že v petdesetih letih 20. stoletja. V pesmih je izpovedovala svoja doživetja in spoznanja ljubezni, materinstva in smrti v tradicionalni obliki kitic in ubrano oblikovala občuteno ljubezensko in mediativno liriko.

Pesniške zbirke:

Neodposlana pisma (COBISS)

Letni časi (COBISS)

Spomin (1973)

Okus po grenkem (COBISS)

Minevanja

Skoz pomladni dež bom šla

Prigodnice

SVETLANA MAKAROVIC

1939 -

Svetlana Makarovič, sodobna slovenska pesnica in mladinska pisateljica,
* 1. januar 1939, Maribor.

Življenje

Svetlana Makarovič, vsestranska umetnica, književnica, igralka, pevka in ilustratorica se je rodila v Mariboru. V Ljubljani je končala srednjo vzgojiteljsko šolo in leta 1968 diplomirala na AGRFT. Nekaj časa je bila gledališka igralka Leta 1970 se je odločila za pot svobodne književnice. Poleg poezije in proze se je uveljavila tudi v radijskih in lutkovnih igrach za otroke ter dramah za odrasle. Znana je po eni najobsežnejših bibliografij med Slovenci (več kot 300 knjižnih naslovov), poznana pa je tudi po številnih nestrinjanjih z družbenimi razmerami. Sedaj živi kot svobodna književnica v Žabji vasi ob Sori v Poljanski dolini.

Delo

Pesnica

V slovensko javnost je najprej vstopila kot pesnica. Njena prva pesniška zbirka je Somrak (1964). V njenih pesniških zbirkah prevladuje tragično baladno razpoloženje. Njeno slovo od poezije pa predstavlja antologija njenih najboljših pesmi Samost.

Pisateljica za mladino in odrasle

Veliko, dobro in zelo domiselno piše za otroke in mladino. Veliko njenih del je bilo tudi uprizorjenih kot gledališke igre. Med njimi je najboljša in največkrat igrana Sapramiška. Poleg Sapramiške so bile uprizorjene tudi igre Sovica Oka, Hiša tete Barbare, Pekarna Mišmaš, Coprnicca Zofka in druge. Nekatera dela so bila posneta tudi na zvočne kasete.

Glasbenica

Svetlana je ustvarjalna tudi na področju glasbe kot šansonjerka in avtorica besedil različnih skladb. Izdala je več albumov s svojimi šansoni.

Sodelovanje z LGL

Z Lutkovnim gledališčem Ljubljana aktivno sodeluje od leta 1972, ko je bila uprizorjena Sovica Oka. Svetlana tam tudi režira, je avtorica pesmi, glasbe, prireja besedila v dramsko besedilo in zasnuje likovno podobo lutk in scene. Sodelovala je pri 31 predstavah.

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja; razvojni obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj in izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

POLONA ŠKRINJAR

1946 –

Polona Škrinjar

Polona Škrinjar, slovenska pisateljica, dramatičarka,
* 16. september 1946, Ljubljana.

Osnovno šolo je končala v Radovljici. Bila je delavka, tehnična risarka in igralka. Vodila je tudi otroški pevski zbor. Zdaj je upokojenka in živi na Zgornji Lipnici pri Kamni gorici.

Pisati je začela že zgodaj. Od leta 1963 do 1967 je napisala več dramskih besedil. Pisala je igre z zgodovinskimi in sodobnimi motivi, ki so bile uprizorjene na gorenjskih podeželskih odrih, kjer je tudi sama nastopala kot igralka. Prvo črtico z naslovom Čakanje je objavila v literarni prilogi Kmečkega glasa. Škrinjarjeva je avtorica osemnajstih daljših proznih del s kmečko in delavsko motiviko, številnih kratkih zgodb in črtic, pravljič, basni in zgodbic za lahko noč. Kljub bolezni, ki ji v zadnjih letih ni mogla ubežati, še vedno veliko časa preživi ob računalniku, kjer piše nove in nove zgodbe.

Domačini že nekaj let zapored na Pustem gradu enkrat letno pripravijo igro po njeni literarni predlogi.

Igre:

Pusti grad, Partizan Zagloba, Karlinca, oh Karlinca, Hiša na samoti

Povesti in romani:

Pavla (1982), Črni človek (1984), Grenko brinje (1985), Sence nad Razpokom (1986), Beg (1987), Plaz (1988), Čas za roparice (1989), Divji volčini (1990), Prigode Gorčka Koka (1994), Klapa Joka Koprive, Šipkov cvet, Živali nam govorijo, Zgodnja pozeba, Zorenje divjih drnosljev

MILENA ZUPANČIČ

1946 -

kot Meta v Cvetju v jeseni

Milena Zupančič, slovenska gledališka in filmska igralka, * 18. december 1946, Jesenice.

V osnovno šolo je hodila na podružnico OŠ prof. dr. Josipa Plemmlja Bled na Bohinjski Beli. Kasneje, kot najstnica je obiskovala gimnazijo na Jesenicah in že takrat je vedela, da želi postati igralka. V spominu Slovencev pa je nepozabno zapisana z vlogama v dveh filmih Matjaža Klopčiča: kot Presečnikova Meta v *Cvetju v jeseni* in kot Žašlerca v *Vdovstu* Karoline Žašler.

Igralko Mileno Zupančič nedvomno pozna vsa slovenska javnost, saj je v več kot treh desetletjih izjemne kariere odigrala vrsto nepozabnih vlog tako na odru kot na filmskem platnu. Javnosti nekoliko manj znana je njena vloga ambasadorke Unicefa, ki jo Zupančičeva z veliko zavzetostjo opravlja že sedem let.

Milena Zupančič je v svoji karieri posnela približno 30 filmov. Nekaj po zaslugi Matjaža Klopčiča, ki jo je zasedel v sedmih filmih, nekaj zato, ker je imela srečo in je cvetela v zlatih časih Jugoslavije, kjer je bila cenjena enako kot v ožji domovini.

Milena Zupančič je Gorenjka, še danes doma na Bohinjski Beli, slikoviti vasici pod skalnim prelomom, kak kilometer iz Bleda proti Bohinju. Vsakodnevno pot do prestolnice in nazaj izkoristi za obnavljanje besedila.

BOŽENA JAN KOBLAR

1966 –

Božena Jan Koblar, literarna ustvarjalka, * 8. december 1966, Jesenice

Božena se je rodila na Jesenicah 8. 12. 1966. Osnovno šolo je obiskovala v Gorjah, srednjo pa v Kranju. Pisati je začela že v petem razredu, predvsem pesmi.

Do sedaj se jih je nabralo za kar nekaj pesniških zbirk. Piše tudi krajše zgodbe.

Tematika pisanja je različna. Opisuje naravo, življenjske izkušnje, bolečino, vsakdanje dogodke. Loteva se jih včasih na šaljiv, drugič na resen način, svoje doda še njena bujna domišljija. Vedno s svojimi pesmimi popestri ter idejno tudi oblikuje kulturne prireditve v Domu dr. Janka Benedika, kjer je v službi. Njena druga ljubezen je prepevanje v ŽPS Benedikove strune.

NI VSEENO

Ni čisto vseeno,
če sije sonce rumeno
ali se siva megla plazi po tleh,
ti žalost, grenkoba zakrije nasmeh.

Ni čisto vseeno,
če kdo reče rad te imam
in gre s tabo v deževen dan
ali te enostavno pusti kje na pol poti.

Božena Jan Koblar

(V zavetju besede 2 Zbornik seniorjev 2008)

Viri:

Wikipedija – internet

internet – slike

Zbrala in pripravila:

Nada Trošt

Marec 2010